

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α) απάντηση σελ. 77

Μετά την έξωση του Όθωνα από την Ελλάδα στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1862 επικράτησαν δυο μεγάλα κόμματα, οι Πεδινοί και οι Ορεινοί.. Οι Ορεινοί απαρτίστηκαν από διάφορες ομάδες (υπό τον Δ. Γρίβα και τον Κ. Κανάρη) με κοινό στόχο την αντίσταση στην πολιτική των πεδινών. Βρήκαν υποστηρικτές μεταξύ των μικροκαλλιεργητών, των κτηνοτρόφων, των εμπόρων και των πλοιοκτητών.

β) απάντηση σελ. 48

Κατά τον 19^ο αιώνα δεν υπήρχε αξιόλογη ανάπτυξη του εργατικού κινήματος. Η κατάσταση αυτή κράτησε ως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων. Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, μιας πόλης με σημαντικό –για τα μέτρα της περιοχής– βιομηχανικό υπόβαθρο και με κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το εργατικό κίνημα. Η μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της πόλης, η Φεντερασιόν, με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

γ) απάντηση σελ. 142

Η επιστροφή των προσφύγων στη Μικρά Ασία ξεκίνησε τους τελευταίους μήνες του 1918 μετά τον τερματισμό του πολέμου για την Τουρκία. Τον Οκτώβριο του 1918 συστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη Πατριαρχική Επιτροπή, με σκοπό την οργάνωση του επαναπατρισμού των εκτοπισμένων, με τη βοήθεια του Πατριαρχείου και της ελληνικής κυβέρνησης.

ΘΕΜΑ Α2

- α) : Λάθος
- β) : Λάθος
- γ) : Σωστό
- δ) : Λάθος
- ε) : Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

α) (σελ. 137) Μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Βουκουρεστίου τον Αύγουστο του 1913 έφτασε και το πρώτο μεταναστευτικό ρεύμα από τη Ρωσία. Έλληνες της περιοχής του Καυκάσου, με την αναγγελία της προσάρτησης της εύφορης Μακεδονίας, άρχισαν να μεταναστεύουν στην Ελλάδα, με την ελπίδα ότι θα τους παραχωρούσαν γη. Κάποιοι απ' αυτούς κατόρθωσαν να εγκατασταθούν στην Κεντρική Μακεδονία. Το μεταναστευτικό ρεύμα αναχαιτίστηκε με επέμβαση της ελληνικής κυβέρνησης.

β) (σελ. 140) Την περίοδο 1919-1921, λόγω της Ρωσικής Επανάστασης και της κατάληψης ρωσικών επαρχιών από τους Τούρκους, μεγάλο μέρος των Ελλήνων της Ρωσίας κατέφυγε στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και από εκεί διαπεραιώθηκε στην Ελλάδα. Τους Έλληνες ακολούθησαν Αρμένιοι και Ρώσοι.

ΘΕΜΑ Β2

(σελ. 46-47)

Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματος στην Ελλάδα, σε σχέση με γειτονικές ή άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οφείλονταν στις ιστορικές ιδιομορφίες της ελληνικής ανάπτυξης. Το ίδιο ισχύει και για το εργατικό κίνημα. Στο τέλος του 19ου αιώνα συναντάμε στην Ελλάδα σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις. Η πολιτική και κοινωνική τους επιρροή ήταν σαφώς μικρότερη από εκείνη που άσκησαν αντίστοιχα κινήματα σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης αλλά και σε βαλκανικές (π.χ. Βουλγαρία). Η απουσία μεγάλων σύγχρονων βιομηχανικών μονάδων οδήγησε σ' αυτήν την καθυστέρηση από κοινού με άλλους παράγοντες. Στα μεγάλα δημόσια έργα της περιόδου, σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού προερχόταν από το εξωτερικό (στη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου εργάστηκαν πολλοί Ιταλοί) ή ήταν πρόσκαιρης, βραχύχρονης απασχόλησης. Πιο σταθερό εργατικό δυναμικό δούλευε στις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, όπου και εκδηλώθηκαν οι πρώτες καθαρά εργατικές εξεγέρσεις (Λαύριο, 1896). Στον ιδεολογικό τομέα η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας εμπόδιζε την ανάπτυξη και διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1 (ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ)**

α. Σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο γνωρίζουμε ότι στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθοδόξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας. Αυτή θα ίσχυε τόσο γι' αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα, η ανταλλαγή ίσχυσε αναδρομικά για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Οι ανταλλάξιμοι, σύμφωνα με τη σύμβαση ανταλλαγής:

- θα απέβαλαν την παλιά ιθαγένεια και θα αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία θα εγκαθίσταντο,
- είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους,
- είχαν δικαίωμα να πάρουν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν ως αποζημίωση περιουσία ίσης αξίας με την ακίνητη περιουσία που εγκατέλειπαν φεύγοντας,
- θα διευκολύνονταν στη μετακίνησή τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής.

Η συμφωνία αυτή για ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες. Καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών και είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, ενώ οι μέχρι τότε συμφωνίες προέβλεπαν εθελοντική μετανάστευση κατοίκων κάποιων επίμαχων περιοχών.

Στο κείμενο Α αναφέρεται ότι η Επιτροπή από την Ελλάδα κατέγραψε τα ονόματα των ορθοδόξων από την Τουρκία καθώς και τις περιουσίες τους. Στη συνέχεια τους συμβούλεψε να πουλήσουν ότι μπορούσαν από τη κινητή περιουσία τους και τα υπόλοιπα υπάρχοντά τους να τα πάρουν μαζί τους. Τέλος διευκρινίστηκε ότι η ανταλλαγή ήταν υποχρεωτική για τους Έλληνες Ορθοδόξους ενώ για τους (Τουρκεμένους), δηλαδή τους Μουλσουλμάνους ήταν προαιρετική.

β. Με βάση τις γνώσεις του σχολικού εγχειριδίου γνωρίζουμε ότι όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης και οι όροι της, οι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Ελλάδα αντέδρασαν έντονα. Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας συγκρότησαν συλλαλητήρια, διατρανώνοντας την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της. Η πραγματικότητα όμως, όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές εστίες τους και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την επιστροφή τους, ανάγκασε την ελληνική αντιπροσωπεία να συμφωνήσει. Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και

αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Σύμφωνα ήταν και η Κοινωνία των Εθνών. Οι πρόσφυγες έμειναν με την πικρία ότι το δίκαιο και τα συμφέροντά τους θυσιάστηκαν στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο Β, συμπεραίνουμε ότι ο ηγέτης των Τούρκων Μουσταφά Κεμάλ επιδίωκε με κάθε τρόπο την εκδίωξη των μη μουσουλμανικών εθνοτήτων από το έδαφος της αυτοκρατορίας. Έτσι, η Ελλάδα είτε υπέγραφε τη Σύμβαση της Ανταλλαγής είτε όχι η εκδίωξη των ελληνικών πληθυσμών της Τουρκίας μετά την Μικρασιατική καταστροφή ήταν ζήτημα χρόνου και προκαθορισμένη.

Όσον αφορά την ελληνική στάση σύμφωνα με το παράθεμα Γ αυτή καθορίστηκε κυρίως από τον ορθολογισμό και τον ρεαλισμό του Βενιζέλου. Ο Βενιζέλος προσπάθησε με κάθε τρόπο να λύσει οριστικά το θέμα της ανταλλαγής ήδη από το 1914 με τη Μικτή Επιτροπή. Γίνεται φανερό λοιπόν ότι η ελληνική πλευρά επιδίωκε με κάθε τρόπο την ανταλλαγή πληθυσμών και αυτό γιατί δεν ήθελε με κανέναν τρόπο να βρεθεί μελλοντικά σε δυσκολότερη θέση. Αυτός ήταν και ο λόγος που ο Βενιζέλος προχώρησε στην υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, κάτι το οποίο προκάλεσε την έντονη δυσαρέσκεια των προσφύγων.

ΘΕΜΑ Δ1 (ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ)

Σύμφωνα με το σχολικό εγχειρίδιο αναφέρεται ότι το πιο σημαντικό ήταν η διαχείριση του εθνικού ζητήματος της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Στο ουσιώδες αυτό ζήτημα παρατηρήθηκε εξαρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο Γεώργιος πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις, ενώ ο Βενιζέλος, βλέποντας τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα, θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή, με βαθμιαίες κατακτήσεις. Ως πρώτη μάλιστα κατάκτηση θεωρούσε την απομάκρυνση των ξένων στρατευμάτων από τις κρητικές πόλεις και την αντικατάστασή τους από ντόπια πολιτοφυλακή, με Έλληνες αξιωματικούς.

Η διάσταση των απόψεων στο πολιτικό ζήτημα δεν άργησε να λάβει τη μορφή προσωπικής αντιπαράθεσης. Ο Βενιζέλος είχε καταστήσει σαφές ότι δεν αναγνωρίζει στον Πρίγκιπα το δικαίωμα να διαχειρίζεται προσωπικώς το εθνικό ζήτημα της Κρήτης: *«Ως ένας εκ των τριακοσίων χιλιάδων Κρητών, δεν σας εκχωρώ το δικαίωμά μου, ώστε μόνος σεις να ρυθμίζετε αυτοβούλως την εθνικήν πολιτικήν του τόπου μου!»*. Κακοί σύμβουλοι του Γεωργίου διοχέτευαν χαλκευμένα και συκοφαντικά κείμενα στις αθηναϊκές εφημερίδες εναντίον του Ελευθερίου Βενιζέλου, γεγονός που δημιούργησε βαρύ κλίμα διχασμού.

Σύμφωνα με το κείμενο Α από την «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», μαθαίνουμε ότι ο Βενιζέλος ήδη από το καλοκαίρι του 1900 εισηγήθηκε στον πρίγκιπα Γεώργιο τη διπλωματική μεθόδευση που σταδιακά θα οδηγούσε προς την ενωτική λύση. Πίστευε ότι η άμεση επίτευξη της ένωσης της Ελλάδας με

την Κρήτη ήταν αδύνατη. Επίσης η παράταση του καθεστώτος της αρμοστείας καθυστέρουσε την απαλλαγή της Κρήτης από τα δεσμά των Μεγάλων Δυνάμεων. Η ολοκλήρωση της αυτονομίας της Κρήτης θα προήγαγε τα εθνικά συμφέροντα στο εξωτερικό και θα κατοχύρωνε την αυτοδιοίκηση στο εσωτερικό κυρίως με τη δημιουργία πολιτοφυλακής από Έλληνες αξιωματούχους και παράλληλα την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων. Η πρωτοβουλία αυτή του Βενιζέλου προκάλεσε την αντίδραση του πρίγκιπα Γεωργίου, που ως φορέας των εντολών της Αυλής των Αθηνών απέρριπτε τη συμβιβαστική διαδικασία και επιδίωκε με κάθε τρόπο να καταστήσει πιο έντονη την πίεση από τις εσωτερικές συνθήκες. Στόχος του ήταν να πετύχει την γρηγορότερη συγκατάνευση των Μεγάλων Δυνάμεων στην ενωτική λύση.

Με βάση το παράθεμα Β του Λ. Μακράκη, αναφέρεται ότι ο πρίγκιπας Γεώργιος πίστευε ότι η άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της Κρήτης αφορούσε καθαρά την αρμοδιότητα της ελληνικής μοναρχίας. Για το λόγο αυτό χωρίς καν να συμβουλευτεί τους υπουργούς του για τις συγκεκριμένο ζήτημα προέβη σε ενέργειες προσάρτησης της Κρήτης στην Ελλάδα. Οι πρωτοβουλίες αυτές ήταν οι εξής: ο πρίγκιπας Γεώργιος διαπραγματευόταν και συζητούσε με τον τσάρο της Ρωσίας καθώς και με τους υπουργούς εξωτερικών της Ρωσίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας και της Ιταλίας. Από την άλλη, ο Βενιζέλος θεωρούσε όλες αυτές τις ενέργειες του Γεωργίου πρόωρες καθώς πίστευε ότι η ανακήρυξη της Κρήτης σε ανεξάρτητο κράτος ήταν το τελευταίο στάδιο που θα οδηγούσε την ένωση της Κρήτης με την υπόλοιπη Ελλάδα. Ο πρίγκιπας αδυνατούσε να κατανοήσει τη λύση που πρότεινε ο Βενιζέλος δηλαδή την πλήρη αυτονομία από ξένες επεμβάσεις και με κυβερνήτη ο οποίος είχε διοριστεί από την ελληνική κυβέρνηση. Πίστευε απόλυτα ότι η λύση του κρητικού ζητήματος θα προερχόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις καθώς οι παράγοντες της Κρήτης ήταν άσχετοι και επιζήμιοι με το θέμα. Είναι φανερό ότι σε καμιά περίπτωση δε μπόρεσε να κατανοήσει τη σημασία της πολιτικής κινητοποίησης του κρητικού λαού καθώς και τη δικαιολογημένη απαίτηση τους να αποκτήσουν τον έλεγχο της τύχης τους ύστερα από αιώνες αγώνων κατά των Τούρκων.